

MONELLS.

MONELLS

A redós del castell de Monells, citat ja el segle XII, es bastí la vila. Del castell, de la vila i de les seves muralles només n'han pervingut escasses restes. Més tard es construï, en estil gòtic, la part més important i encisadora de la vila actual: la plaça de Sant Jaume, porxada i el carrer i la porta dels Arcs. Durant els segles XVII i XVIII s'efectuaren algunes reformes i es formaren dos nous carrers. A llevant el de Vilanova i a l'altre costat el de la Riera, nomenat així perquè hi passa una riera i on ja hi havia l'església parroquial.

L'església de Sant Genis de Monells, citada ja l'any 1019, era romànica i se'n conserva una absidiola. L'actual, es gòtica d'inicis del segle XIV i consta d'una sola nau amb capelles radials. La façana és barroca.

Text i fotos: Joan Codina i Bernaus

BIBLIOGRAFIA

Catalunya romànica, vol. VIII: l'Empordà I.

Guies de la Catalunya romànica, vol. 10: El Baix Empordà i la Selva.

Castell Palau de la Bisbal d'Empordà, fulletó de l'oficina de turisme.

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 160

21 de febrer de 2016

EL BAIX EMPORDÀ

MONESTIR DE SANT MIQUEL DE CRUÏLLES

Aquest monestir benedictí fou edificat a mitjan segle XI, en un indret que ja havia estat ocupat pels romans. Rebé donacions principalment de la comtessa Ermessenda i dels senyors de Cruïlles. L'any 1057, fou unit al monestir piemontès de San Michele della Chiusa. A partir del 1144, va posseir la parròquia de Santa Eulàlia de Cruïlles i el priorat martorellenc de Sant Genis de Rocafort. El 1485 va ser saquejat pels remences. Va entrar en decadèn-

SANT MIQUEL DE CRUÏLLES

CRUÏLLES. Torre quadrangular, vestigi de les antigues muralles de la vila

cia i el 1592 el papa l'incorporà al monestir gironí de Sant Pere de Galligants. Més tard passà a ser sufragani de la parròquia de Cruïlles. A inicis del segle XVI, s'esfondrà la volta de ponent de la nau, i queda escapçada. Es construí una nova façana i la nau es reforçà amb contraforts.

De les edificacions que posseïa el monestir pràcticament només en resta el temple. És de planta basilical, de tres naus cobertes amb voltes de canó i arcs torals i formers, sostinguts per pilars cruciformes. Estan capçades per un transsepte, també amb volta de canó i, al centre, té un cimbori amb una cúpula sobre trompes, i tres absis semicirculars, amb finestres de doble esqueixada. La decoració exterior és la clàssica llombarda, llevat del transsepte que no en té cap. Adossada al mur sud, hi ha la base d'una torre quadrada. Es creu que podria haver estat un antic campanar romànic inacabat. Al costat nord s'alça el campanar de planta quadrada bastit als segles XVI i XVII. De les edificacions monàstiques, que estaven al costat sud, només en queda un mur amb una porta i una finestra geminada que formarien part de la sala capitular.

A l'interior del temple es conserven parts de pintures murals del segle XII. Les de l'absis central són molt especials per la seva temàtica. Es tracta de la imitació d'un teixit oriental, amb una doble filera de lleons enfrontats, de gran qualitat. També hi ha tres personatges al transsepte esquerre, que representen el bes de Judes. El Museu d'Art de Girona es conser-

CASTELL DE CRUÏLLES. Torre de l'homenatge.

ven, procedent del monestir, la magnífica Majestat de Cruïlles del segle XI, una biga del baldaquí, un petit crist de coure daurat i quatre lipsanoteques.

CASTELL DE CRUÏLLES

Aquest castell formava part de la vila medieval que era envoltada de muralles i que està documentada l'any 1136. A inicis del segle XIII s'uniren, en matrimoni, els Cruïlles i els Peratallada. Al segle XV els vilatans de la baronia compraren les jurisdiccions i alguns pobles passaren a ser "carrers de Barcelona". Del castell només es conserva la torre de l'homenatge. És de finals del segle XII o d'inicis del XIII, de planta circular, d'uns 26 m d'alçària i els murs són de 2.40 m de gruix. Dels sistemes defensius emmurallats resten, a l'angle nord-oest la part inferior d'una torre de planta rectangular i al sud-est una esvelta torre quadrada.

CASTELL PALAU DE LA BISBAL D'EMPORDÀ

Està documentat l'any 1180. Era propietat i residència temporal dels bisbes de Girona que també tenien la jurisdicció, tant civil com criminal, de la vila. L'any 1604 va ser reformat per convertir-lo en palau. Es bastí al costat sud-oest un cos que l'allargà uns 4 m. A la façana, es modificà la porta i les finestres i s'hi afegí un matacà. És una mostra molt important de l'arquitectura romànica civil catalana.

L'edifici té planta rectangular i consta de dos nivells i terrassa, articulats entorn d'un petit pati central, on hi ha l'escala de comunicació entre ells. A la planta baixa hi trobem: la cavallerissa, la presó, el celler, l'estable que més tard fou convertit en sala per la premsa del vi, i la masmorra. La planta noble és al pis. Hi ha: la sala capitular, les cambres, el menjador i la cuina. A la terrassa hi ha, a més del terrat amb les parets amb merlets i espitlles, la capella romànica dedicada a Sant Miquel i, al damunt, la torre de l'homenatge.

CASTELL PALAU DE LA BISBAL D'EMPORDÀ.